

Kunst als hamvraag

Kunst voor de allerkleinsten

Voor het Antwerpen 93-project Kunstonderacht is het kind een authentiek toeschouwer. Volwassene Paul Demets bezocht het hele gebeuren en genoot mee van de speelse manier waarop de artistieke codes werden gehanteerd.

De meiboom staat nog op geen enkel dak, en de specie wordt al vantussen de stenen van de 'kinderkunstencentra' gespeculeerd. Buren schatten het vermogen van de nieuwkomers. En zagen we niet in het vorige Etcetera-nummer een aannemer zwaaien met hamer en truweel? Ik hou van dat straatrumour, tenminste als het productief is. Het festival *Kunstonderacht*, dat in het kader van Antwerpen 93 plaatsvond, toonde alvast aan dat je kinderkunsten niet in één centrum hoeft onder te brengen, maar vanuit een soort epicentrum op verschillende locaties kan werken. Dat heeft zo zijn voordelen: er wordt naar het publiek toe gewerkt, de artistieke produkten staan in een bevreedende omgeving die verrassende confrontaties kan opleveren, en de kunst wordt erdoor uit het 'heilige huisje' gehaald. Artistiek verantwoordelijke Marc Verstappen koos voor een emotionele confrontatie van een publiek van alle leeftijden met kunstvormen die in een kinder- of jeugdprogramma niet zo voor de hand liggen. De klemtoon lag immers op beeldende kunst, dans, muziek en beeldend theater. Bovendien werd op die manier de verbale klip omzeild, wellicht hét obstakel om een voorstelling ook voor een zeer jong publiek toegankelijk te maken.

Minimalisme op de kermis

Kunstonderacht was volgens mij vooral relevant als analyse van de kunstcodes voor

een groot publiek, maar dan op een speelse en associatieve manier. Muziek werd vanuit verschillende invalshoeken benaderd. In *Concert voor draaimolens* werd muziek verbonden met de kermisfeer. Doorgaans heeft muziek daar alleen de functie van klankdecor, maar hier werd ze de protagonist van het gebeuren. Twee draaimolens fungeerden als motor van de actie. Voor Piet Slangen (vooral bekend van de composities die hij creëerde voor *Wintersprookje* en *Hendrik de Vijfde* van Het Gevolg) stond het idee van 'ronddraaiende muziek' centraal. Zoals de grote publieke belangstelling op de Groenplaats bewees, gaat van de kermisfeer die draaimolens oproept, immers nog altijd een grote aantrekkingskracht uit. Nostalgie, pret, kitsch en beweging, elementen die dat in de hand werken, waren trouwens ook in de compositie van Slangen sterk aanwezig, doorweven met fragmenten uit de minimale muziek. Het *Concert voor draaimolens* opende op die manier de deur voor een niet voor de hand liggend muziekgenre en liet zien dat er in een zo abstracte kunstvorm als het minimalisme scherven werkelijkheid zitten. De jongste toeschouwers konden aan het concert deelnemen, zodat de betrokkenheid van het publiek verder reikte dan de locatie.

In het Fakkeltheater was Greetje Bijma, de Nederlandse Jazz-zangeres, te horen en te zien. Met haar stem kan ze een heel univer-

sum creëren. Zonder muzikale ondersteuning of andere effecten bouwt ze korte tafereeltjes op, waardoor een soort viewmaster effect ontstaat: via de donkerte van haar stem zie je een Afrikaanse volksstam, tot ze, lichter, een Chinese zangeres wordt die achter haar waaier een glimlach prijsgeeft. Ze verandert op die manier in een heks die met krassende stem een papegaaitje doet praten, haar hand wordt een vogeltje in het riet. Haar stem wordt iets dat op zichzelf staat, maar ook een instrument dat klankna-bootsend werkt, op de manier waarop kinderen taal verwerven.

Het intiemste muzikale gedeelte speelde zich af in de Zwarte Zaal van de Singel. Bij het binnenkomen van de zaal worden de toeschouwers groepjes verzameld en in een met zwarte doeken afgebakende ruimte binnengeleid. De drie muzikanten (Marleen Vandaele, Hans Devolder en Aurelia Bover) nodigen hen uit om plaats te nemen op knusse grote kussentjes. Michel Berckmans, Geert De Wit en Didier De Neck, die dit *Eerste Concert* bedachten, wilden een droomplek creëren die een intens contact mogelijk maakt voor muzikant, instrument en uitvoering. En dat lukt aardig, voornamelijk door de houding van de muzikanten, die een jong publiek op een zo natuurlijk mogelijke wijze bij hun spel trachten te betrekken. De muziek, een keuze van levendige, lichtvoetige en sterk expressieve stukjes uit het repertoire van de twintigste eeuwse componisten Erno Dohuanyi, Zoltan Kodaly, Jean Françaix en Astor Piazzola, wordt op een frivole manier gebracht en voorzien van commentaar op de instrumenten die zij voor de uitvoering hanteren. De muzikanten tonen hun instrumenten en vestigen ook de aandacht op de frasering van de muziek en op de technieken van de uitvoering, daarbij geholpen door intermezzi van Michel Lysight, Jean-Luc Fafchamps en enkele voor *Het eerste concert* geschreven compositietjes van Michel Berckmans. Dit is een concert dat een beroep doet op alle zintuigen. Hier kan je horen, zien, voelen, ruiken en zelfs smaken want de toeschouwers krijgen thee aangeboden. Het maakt van dit concert een sensitief totaalgebeuren dat niets heeft van de nette afstandelijkheid van een gewoon concert.

Varken als spiegel

Bij kunst om in rond te wandelen denk je in de eerste plaats aan een tentoonstelling. Traditioneel en voor de komst van Jan Hoet hoorde die in een galerij of een museum thuis, maar in Kunstonderacht werd op ongewone plaatsen gewerkt: *Varkens* in de